INTELEKTUALNA KRIZA I CRKVENI REDOVI.

Nedavno je predsjednik francuske republike odlikovao Jurja Guyaua, člana franceske akademije, križem Počasne legije. Tom je prigodom romancijer René Bazin održao lijep govor, a malo je kasnije sam Guyau objelodanio članak o modernoj intelektualnoj krizi. Taj je članak vrlo važan, pa ga ovdje donosimo pred svoje čitaoce.

Sve su krize spojene jedna s drugom: ekonomska kriza uzrokuje intelektualnu. Prije je istraživalac čedno i ugodno živio u krugu svojih učenih i trudnih nastojanja, pa od toga rada nije očekivao nikakove plaće, jer je od druguda imao svoje izdržavanje. A danas? Prilike su se promijenile, i on mora da nešto zaradi. Zato istraživalac popularizira znanost pomoću pouke ili štampom ili priručnicima. Dakle tu nema više učenosti, nema više napornog posla, kome se nekoć nadao da će žrtvovati svoj život!

Ipak uzmite, da mu je uza sve prilike pošlo za rukom, te je dovršio koji oveći rukopis o nekom povjesnom događaju. Onda dođite sa mnom k izdavaču, kada mu taj učenjak predaje svoj rukopis. Izdavač će mu uljudno kazati, da ekonomske prilike ne dopuštaju nikakovih izdataka za takove radnje, jer one zanimaju maleni broj osoba. I tako će siromah pisac morati opet natrag kući, ponijeti svoj rukopis i spremiti ga u svoj pisaći stol.

Poznajem profesora Franceskog instituta, koji je umro ped 4 godine, a njegova posmrtna djela ne mogu naći nakladnika. I tako brojni povjesničari ne mogu da se okoriste tim novim dobrim radnjama.

Ne čudite se stoga, ako znanstvena zvanja očajavaju. To očajanje, ako potraje, može biti sudbonosno. Pomislite samo, ako uslijed grčko-latinskih nauka pukne lagano jaz između sutrašnjih učenjaka i čitave skupine povjesnih izvora, pisanih u grčkom ili latinskom jeziku. Već se ovo zadnjh 20 godina opaža, kako ima brojnih povjesničara, koji vole istraživati povijest zadnjih dvaju ili triju vjekova, jer im tu ne treba latinskog jezika. I tako se »napuštaju« one povjesne perijode, za koje je potrebno poznavanje latinskog jezika.

Što je stalo našim pedagozima, koji drže da je dosta poznavati samo data protestanske reforme i franceske revolucije te im je kršćanski srednji vijek tako mračan, da u nj ne treba unijeti svjetlosti?

Skupite tako sve znakove ove bolesti: i onako malom broju učenjaka materijalno je nemoguće da se sasvim dadu na svoj neegoistički rad; uz to je tako teško tiskati učena djela, ako ne ćeš da sam na se natovariš silne troškove; napokon će nedostatak kulture dovesti buduće učenjake — učenjake ili tobožnje učenjake — do toga, da sasvim zapuste neka područja ljudske kulture.

Očevidno je, da je pogibao velika, a njezinu težinu zapaža

svaki, kome je do prave znanosti. Shvaćam to uznemirenje, ali ne očajavam. Počinjem i druge hrabriti, kada mislim: »**Tu je Crkva**«.

Da, tu je Crkva. Tu su njezini **crkveni redovi**, koji mogu sutra ono postati, što su bili u srednjem vijeku veliki samostanski redovi.

Redovnički zavjeti — koje su loše upučeni filozofi prikazivali kao nesocijalne — podati će nam stalni broj dragovoljnih radnika, koji ne će trebati da misle na dnevni kruh, niti će nad njima ekonomski utez kako to visi nad ocem obitelji. Ekonomsko pitanje ne će rastresti »čistu ljubav« ovih učenjaka u njihovu istraživanju, niti će u otkriću im oduzeti »čistu ljubav«, koja je prvi uvjet svakoga uspjeha.

Kad je čovjek položio zavjet siromaštva, ne treba da sebe pita na svakom koraku: »Što će mi donijeti?« Njemu je dosta, da otkrije istinu.

Istina redovnička kultura uzdržaje redovnike u uskom odnosu s latinskim jezikom, te je on za nje nešto živa. Krupni folijatni, zaprašeni arhivi, koji nam pripovijedaju ogromnu povijest srednjeg vijeka, ne zastrašuju te redovnike. Tu su oni veseli.

Ja se ne bih ni malo začudio, kad bi oko g. 1950. najglasovitiji specijaliste za povijest srednjeg vijeka bili upravo — redovnici. Ta već sada eno Benediktinci od Ligugé (koji se preseliše u Chevetonge) najavljuju spise i dokumente neusporedive vrijednosti. Kako će to tiskati?

Onaj će dan, kad bude izjavio lajički svijet, da nije kadar, e bi odgovorio na to pitanje, kazati redovnici: Zar mi nemamo braće, koja će biti i tipografima, da tako mognemo objelodaniti učene radnje?

Tako će eto učenjačka redovnička udruženja riješiti modernu intelektualnu krizu.

NAŠE PISMO IZ NJEMAČKE.

1. Filosofija u Njemačkoj.

Glavno je obilježje današnje filosofije u Njemačkoj: pristaje uz teoriju spoznaje, koja je protivna Kantizmu. Ovaj je preokret izvela nada sve tako zv. fenomenologička škola, koju je osnovao Edm. Husserl. Lozinka je ove teorije »priznanje objekta« (Wendung zum Objekt). To je prvi korak, kojim se priznaje objektivitet istine, dakle sasma protivno nego li zagovara psihologizam i subjektivizam. To je najžešća borba protiv neobjektivne istine ili subjektivizma.